

Statief, een noodzakelijk kwaad?

Heel wat fotografen vinden een statief onhandig en werken er eigenlijk liever niet mee. Dit komt echter vaak door het type of de kwaliteit van de driepoot. Een degelijk statief maakt fotografie net aangenamer. Het vertraagt de workflow en neemt een aantal taken uit de hand. Maar hoe kies je een goed statief en aan welke eigenschappen moet het voldoen? In dit artikel ontdek je waarom een statief onmisbaar is en wat de voor- en nadelen van enkele courante modellen zijn. *Bart Heirweg – www.bartheirweg.com*

Aan het statief herken je de serieuze fotograaf schreef David Noton in een van zijn boeken. Een gedurfde uitspraak, maar er schuilt veel waarheid in. Een statief wordt jammer genoeg al te vaak onderschat. Wie landschappen fotografeert, kiest meestal voor veel scherptediepte (bv. $f/11$ tot $f/16$) zodat de foto scherp is van voor tot achter. Dat resulteert in een kleine diafragmaopening die weinig licht doorlaat. Het gevolg? De sluitertijd wordt langer en de camera gevoeliger voor bewegingsonscherpte. Bovendien fotografeer je landschappen vaak 's morgens of 's avonds wanneer het licht beperkt is. Daarbij maak je regelmatig ook nog eens gebruik van filters die nog extra licht tegenhouden. Kortom: al deze elementen zorgen ervoor dat sluitertijden van enkele seconden tot soms zelfs minuten eerder regel dan uitzondering zijn. Een degelijk statief is dus onontbeerlijk wanneer je landschapsfoto's neemt.

Bij macrofotografie is dat niet anders. Om een mooi bokeh te creëren fotografeer je met weinig scherptediepte (bv. $f/2.8$). Bij zo'n grote diafragmaopening valt wel veel licht op de sensor, maar de geringe scherptediepte maakt scherpstellen uit de hand lastig. Een

millimetertje naar voor of achter en de scherpte zit al niet meer op de juiste plaats. Ook hier is een statief dus een echte must.

Wildlife fotografen ten slotte werken met grote telelenzen. Een statief ontnemt hen niet alleen de last van dat zware objectief, maar is in vele gevallen noodzakelijk om scherpe foto's te kunnen maken. Door de grotere brandpuntsafstand wordt de camera immers gevoeliger voor trillingen. Is er toch voldoende licht om uit de hand te fotograferen, dan vertraagt het gebruik van een statief de workflow. Je wordt verplicht om beter na te denken over de compositie en fotografeert niet zomaar lukraak alles wat je tegenkomt.

Als je in de vroege uurtjes fotografeert en filters gebruikt, wordt de sluitertijd vaak lang. Een statief is dus onontbeerlijk bij landschapsfotografie.

f/5.6, 1/80 sec, ISO 800, 17 mm op full frame

Fotograferen met een telelens in mistige omstandigheden vraagt om een stevige driepoot.

f/5.6, 1/2000 sec, ISO 400, 140mm op full frame

Statief

Op mijn workshops en fotoreizen zie ik vaak prachtige camera's en peperdure lenzen voorbijkomen, vaak gepositioneerd op een goedkope en onstabiel statief. Dat brengt niet alleen de nodige risico's met zich mee (ik heb al verschillende statieven tegen de grond zien gaan): zo'n statief is helemaal niet stabiel en biedt dus amper steun. Hoe kies je dus een goed statief en aan welke eigenschappen moet het voldoen?

1. Gewicht en stabiliteit

Een statief moet stevig en stabiel zijn. Een licht statief dat bovendien ook stevig is, bestaat eigenlijk niet. Het gewicht zorgt immers deels voor de stabiliteit. Let er dus op dat het statief niet te licht is, want dan moet je sowieso in aan stevigheid. Carbon statieven zijn de ideale oplossing: ze zijn stevig en toch niet te zwaar. Bovendien dempt carbon de trillingen beter, voelt prettiger aan als het koud is en gaat niet corroderen. Heeft carbon dan geen enkel nadeel? Helaas is een carbon statief bijna dubbel zo duur als zijn aluminium tegenhanger en zou bij extreem lage

temperaturen kunnen barsten. Al moet ik zeggen dat ik van dat laatste nog nooit iets gemerkt heb.

2. Middenzuil

Er bestaan statieven met en zonder middenkolom. Zo'n kolom laat je toe om de camera nog hoger te positioneren als de statiefpoten al volledig uitgestrekt zijn. Maar die kolom is eigenlijk het minst stabiele deel van het statief. Het is dus af te raden om de kolom ver uit te schuiven. Bovendien bepaalt een middenzuil vaak hoe laag bij de grond je kunt fotograferen. Bij veel statieven zit deze kolom in de weg, zodat je vaak niet lager kunt dan 40-50 cm. Kies dus voor een statief zonder middenzuil (of een kolom die ingekort kan worden), want dan kan je met de driepoot tot enkele centimeters boven de grond fotograferen. Er bestaan ook statieven met een kantelbare zuil, maar dat vermindert sowieso de stabiliteit en blijkt bovendien vaak niet erg handig. Het kantelen verloopt niet altijd even vlot en je moet de statiefkop dan wat tegen je hand in bedienen.

Met een statief zonder middenkolom kan je erg laag bij de grond fotograferen: handig bij macrofotografie.

f/6.3, 1/100 sec, ISO 400, 56 mm op full frame

3. Hoogte

Een andere eigenschap waar je zeker aandacht moet aan besteden is de maximale hoogte van het statief. Kies een statief dat tot op ooghoogte kan, anders beperk je de mogelijkheden qua composities enorm. Bovendien moet je de hele tijd gebukt staan om een foto te maken. Een pijnlijke rug op het einde van de dag is misschien lucratief voor de kinesist in het dorp, maar als fotograaf werk je liever vanuit een comfortabele positie. Hou er rekening mee dat op het statief nog een balhoofd en een camera komt. Dus een maximale hoogte die gelijk is aan jouw lichaamslengte min een 20-tal centimeter is prima. Naast de hoogste stand is ook de minimale hoogte van belang. Als je vaak reist, wil je uiteraard dat het statief in je reistas past. Besteed dus ook aandacht aan de lengte wanneer de poten helemaal in elkaar zijn geschoven. Het aantal secties (aantal delen waaruit een statiefpoot bestaat) bepaalt de minimale hoogte van de driepoot. Doorgaans kan je stellen: hoe minder secties, hoe stabiel het statief. Maar vaak is de minimale hoogte van een statief met 3 secties langer dan een statief met 4 secties. Om die reden kies ik altijd voor statiefpoten die bestaan uit 4 delen.

4. Handig

Naast gewicht en de minimale en maximale werkhogte, is ook handigheid belangrijk. Kies voor een model dat zich vlot laat hanteren en waarvan de poten vlot

in- en uitschuiven en roteren. Dit is één van de eigenschappen waar het vaak fout loopt en de belangrijkste reden waarom niet elke fotograaf graag met een statief werkt. Een degelijk en handig statief laat zich vlot in elke houding positioneren, zal niet wegzakken als je even niet oplet en laat zich op het einde van de shoot vlot en snel weer opbergen.

5. Prijs

Ten slotte zal ook de prijs meespelen bij je keuze. Algemeen kan je, net als bij fotomateriaal, wel stellen: hoe duurder, hoe beter. Maar niet iedereen heeft een onbeperkt budget en wil € 1.500 uitgeven aan een statief. Spendeer wat je kan en ga niet voor het goedkoopste. Geef eventueel wat meer uit, zodat je achteraf geen spijt hebt van je keuze en nadien toch voor een andere en duurdere optie moet gaan.

Kies voor een statief dat op ooghoogte kan staan, zodat je jezelf niet beperkt in composities.

f/13, 1/30 sec, ISO 100, 70 mm op full frame

Statiefkop

Op een degelijk statief moet er natuurlijk ook een goede statiefkop staan. Voor landschaps- en macrofotografie adviseer ik een balhoofd. Een balhoofd laat je toe om met slechts 1 knop quasi alle bewegingen uit te voeren, terwijl je met een 3-wegkop vaak 3 hendels moet hanteren om de camera in de gewenste compositie te zetten. Voor zware telelenzen is een schommelkop dan weer handiger. Die neemt een groot deel van het gewicht weg en je kunt vlot de zware lens in alle richtingen draaien en kantelen. Erg handig als je vaak vliegbeelden maakt.

Net als het statief moet ook de statiefkop voldoen aan enkele eisen:

1. Stevig en handig

Een kop moet vlot en solide bewegen en stevig en stabiel zijn. Daarnaast moet het balhoofd goed blijven vastzitten en mag het niet wegzakken wanneer je iets uit de cameratas haalt. Kies een balhoofd met een diameter van minimum 40 mm, zodat het ook stevig genoeg is voor zwaardere lenzen. Is de bal te klein, dan kan er niet genoeg grip op de bal gezet worden en zal de statiefkop wegzakken. Het is bovendien niet de bedoeling dat je 3 fotografen nodig hebt om de kop vast te draaien. Als je de kop te hard moet vastdraaien zodat hij niet meer zakt, dan heeft dat te maken met de kwaliteit of de grootte van de bal.

2. Fricctie

De beste balhoofden bezitten naast een knopje die toelaat om de kop te roteren ook

een extra instelling om de “frictie” op het balhoofd te bepalen. Hiermee kan je instellen hoe stug de kop beweegt. Met andere woorden: je kiest hoe makkelijk of hoe moeilijk de bal roteert wanneer de bol los zit.

3. Kantelbaar

Verder moet een kop ook kunnen kantelen zodat je ook foto's kunt maken in de portretstand. Let er dus op dat er één of meerdere uitsparingen zijn zodat je de snelkoppeling op het balhoofd kunt kantelen in verticale positie. Gemakkelijker is echter om gebruik te maken van een L-Bracket. Dit is een statiefplaat in een L-vorm waardoor je de camera zowel horizontaal als verticaal op het balhoofd kunt plaatsen. Hierdoor hoef je de kop niet meer te kantelen wanneer je foto's in portretstand maakt. Dit verhoogt niet alleen het gebruiksgemak, maar ook de stabiliteit. Bij het maken van panorama's roteer je bovendien ook over de middenas van de camera, wat niet het geval is als je het balhoofd moet kantelen en de camera dus naast het balhoofd roteert. Sunwayfoto maakt voor bijna elk type camera een L-bracket en is bovendien niet te duur. Je vindt ze in de meeste online shops.

Kies een balhoofd waarvan de kop kan kantelen of beter nog: maak gebruik van een L-Bracket zodat je de camera gemakkelijk in de portretstand kunt zetten.

f/2.2, 1/150 sec, ISO 32, 29 mm op full frame

4. Type snelkoppeling

Ten slotte is ook het type snelkoppeling iets wat kan doorwegen in je beslissing. De meeste statiefkoppen werken met de ‘Arca Swiss’ standaard. Dit is een universeel formaat zodat elke Arca Swiss statiefplaat op je balhoofd past. Sommige merken zoals Manfrotto en Velbon werken met een eigen type snelkoppeling. Je zal een camera met een Manfrotto of Velbon statiefplaatje niet kunnen gebruiken op de standaard Arca Swiss balhoofden.

Op een degelijk statief hoort een stevige en robuuste statiefkop.

f/6.3, 1/100 sec, ISO 800, 26 mm op full frame

Hoe gebruik je een statief?

Vooraleer we de voor- en nadelen van enkele statieven overlopen, staan we eerst nog eens stil bij het goed gebruik van een statief. Een driepikkel heeft pas zin als die op een degelijke manier gehanteerd wordt. Om te beginnen moet je ervoor zorgen dat alle poten stevig vastgedraaid zitten zodat ze niet meer kunnen inschuiven tijdens de opname. Heb je niet de volledige hoogte van het statief nodig, schuif dan altijd als eerst de dikste secties uit. Pas als laatste gebruik je de onderste en dunste secties. Maar wanneer je in het zand en de modder werkt, adviseer ik om eerst de onderste sectie van de statiefpoten uit te schuiven. De koppeling tussen de poten komt anders snel onder het zand en het vuil te zitten. Als je toch een statief met een middenkolom hebt, verleng die dan pas als laatste. Dit is het minst stabiele deel van de driepoot.

Zet de poten wijd open en druk het statief stevig in de grond. Zorg dat het statief ook min of meer waterpas staat, want als het statief te schuin staat, zal het gemakkelijker omvallen. Bij een losse ondergrond zoals zand maken sommige fotografen gebruik van dekseltjes onderaan de statiefpoten. Zo kunnen de poten niet wegzakken. Ik vind dat vrij omslachtig en je kunt ook gewoon de statiefpoten stevig in het zand drukken en wachten tot wanneer een golf gepasseerd is. Het statief stabiliseert dan in het zand en zal niet meer wegzakken.

Bij winderig en ruig weer doe je er goed aan om het statief zo laag mogelijk te houden. Zet de poten wijd open en blijf laag bij de grond. Je vangt hierdoor minder wind, het statief zal stabiel staan en de kans dat het omver waait, wordt dus veel kleiner.

Zorg ervoor dat alle statiefpoten ongeveer dezelfde lengte hebben en zet het statief stevig en stabiel (dus niet zoals op deze foto!).

f/5.6, 1/160 sec, ISO 200, 330mm op full frame

Merken en modellen

Vooraleer ik begin met het opsommen van enkele merken en modellen wil ik eerst vermelden dat dit advies gebaseerd is op eigen ervaringen. Het is dus allerm minst een compleet overzicht van elk merk en type dat op de markt beschikbaar is. Uiteraard zijn er nog héél wat andere goede statieven verkrijgbaar. Zie deze opsomming dus als een leidraad en probeer in de fotozaak het statief sowieso eerst even uit. Kijk wat binnen je budget past en of het voldoet aan jouw wensen en de tips uit dit artikel. Voor deze (prijs)vergelijking gaan we uit van een compleet statief inclusief statiefkop.

Een goed en handig statief plooi je moeiteloos in elke positie.

f/2.2, 1/30 sec, ISO 64, 29 mm op full frame

Prijsklasse tot € 250

In de prijsklasse tot ongeveer € 250 vinden we de populaire Manfrotto MK190 met 496RC2 kop en een Benro A2970TN met B2 balhoofd. Beide statieven bestaan uit aluminium en hebben 3 secties. Ze wegen ongeveer 3 kg en zijn verkrijgbaar in een versie met een kantelbare middelkolom. Hou er dus wel rekening mee dat een roteerbare middenzuil onhandig en minder stabiel is. Het Manfrotto statief vergrendelt de poten met clips, terwijl de Benro met een twistlock-vergrendeling werkt. Dat laatste geniet de voorkeur omdat er sneller vuil en zand tussen clips kruipt, waardoor die na verloop van tijd vaak vast komen te zitten. Het Manfrotto 496RC2 balhoofd kan slechts 6 kilogram verdragen en is niet het meest stabiele of handige balhoofd. Op dat vlak scoort de Benro B2 kop beter. Dit balhoofd is handiger en steviger en kan tot 16 kg verdragen. Voor iemand met een beperkt budget lijkt de Benro hier de betere keuze.

Prijsklasse tot € 350:

Een populair statief in deze prijsklasse is de Manfrotto 055 met 3-wegkop. Dit aluminium statief is steviger en robuuster dan de MK190. Bovendien is de 3-wegkop een pak stabielere dan het 496RC2 balhoofd. Het statief kan tot 8 kg verdragen, maar is met een gewicht van 3,5 kg niet echt licht te noemen. Bovendien blijft Manfrotto halsstarrig vasthouden aan hun eigen snelkoppelingsplaatjes. Ze volgen dus niet de universele Arca Swiss-standaard zoals de meeste andere merken.

Een degelijk statief mag je, mits een degelijk onderhoud, gerust af en toe in moeilijke omstandigheden gebruiken. Het blijft in alle situaties goed presteren.

f/11, 1/50 sec, ISO800, 27 mm op full frame

Prijsklasse tot € 600:

In de prijsklasse tot € 600 vinden we de Benro C3780TN met G3 balhoofd. Voor deze prijs krijg je een stevig carbon statief met 4 secties. Dit wil zeggen dat de minimale hoogte van dit statief slechts 57 cm is en dus perfect in de reiskoffer past. Het G3 balhoofd heeft een baldiameter van 54 mm. Zo'n grote bal werkt meestal vlot en robuust en kan tot 16 kg verdagen. Voor minder dan 3 kg heb je met deze combinatie een degelijk carbon statief. Ik moet er wel bij vertellen dat de plastic klemmen (hose clamps) die ervoor zorgen dat de poten in elkaar "locken" toch wat zwak zijn en na verloop van tijd scheuren. Ook het G3 balhoofd durft als eens vast te komen zitten. Als je dus plant om het statief zwaar te (mis)gebruiken in harde (weers)omstandigheden, dan schiet het in mijn ogen net te kort.

Prijsklasse tot € 900:

Wil je nog een steviger statief met een robuustere kop dan is de Benro C4780TN met Sunwayfoto XB52 balhoofd een goede optie. Dit statief is nog steviger en zwaarder dan de C3780TN en is bovendien ook iets hoger. Het is dus de ideale combinatie voor het zwaardere werk waarbij ook hoogte van belang is. Zoek je dus voor je zware telelens een uiterst stabiel statief onder de € 1000, dan is dit een goede keuze. Het balhoofd kan tot 60 kg dragen, het statief tot 25 kg. Met zijn 4 secties past het ook perfect in de meeste reiskoffers. Jammer genoeg heeft ook deze Benro last van het eerder beschreven probleem met de poten. Het XB52 balhoofd is wat hoekig afgewerkt, maar is betrouwbaarder en steviger dan het G3 balhoofd.

Prijsklasse tot € 1.500:

Wie het allerbeste wil en niet op een euro hoeft te kijken, kiest ongetwijfeld voor Gitzo. Deze carbon statieven zijn de keuze van de meeste professionele fotografen. Ze zijn stevig, robuust en betrouwbaar, zelfs in de moeilijkste omstandigheden. De Gitzo GT3543LS is dan ook een populair statief onder veeleisende fotografen. Gecombineerd met het nieuwe GH3382QD balhoofd (dat nu eindelijk ook de Arca Swiss standaard volgt), koop je een statief

voor het leven. Het balhoofd is een plezier om mee te werken en de manier waarop het muurvast kom te zitten met slechts een simpele draai aan de knop is vernoemenswaardig.

Prijsklasse + € 1.500:

Een laatste populaire combinatie onder doorgewinterde fotografen is een Gitzo GT3543LS (3 reeks) of de nog stevigere Gitzo GT4543LS (4 reeks) gecombineerd met een Really Right Stuff BH55 Pro balhoofd. Dit is het neusje van de zalm wat statieven betreft, maar er hangt een erg stevig prijskaartje aan vast.

Wie regelmatig in ruige omstandigheden fotografeert, heeft een stevig en betrouwbaar statief nodig.

f/16, 1/30 sec, ISO 400, 200 mm op full frame

Onderhoud

Je hebt heel wat geld uitgegeven aan je statief, dus draag er ook zorg voor! Ik zie regelmatig statieven die muurvast zijn komen te zitten doordat zand en vuil zich ophopen tussen de twistlock sluitingen, rondom het balhoofd of op de poten. Regelmatig het statief een reinigingsbeurt geven is onontbeerlijk. Bij regulier gebruik volstaat het om af en toe de statiefpoten en het balhoofd eens af te wrijven met een vochtige keukendoek. Heb je in het zand en het zeewater gefotografeerd, dan is een grondigere poetsbeurt noodzakelijk. Zand en zout tasten het statief aan. Spoel het dus eerst grondig af onder de douche en laat het daarna volledig uitdrogen. Naast een 'klein' onderhoud, is een tweetal keer per jaar een grote onderhoudsbeurt noodzakelijk. Haal het statief volledig uit elkaar en maak alle sluitingen en onderdelen grondig schoon. Maar vooraleer je hiermee begint, ga je best eerst even op het internet zoeken naar een tutorial die je uitlegt hoe dat moet, want anders krijg je het statief misschien nooit meer in elkaar. Als de clips of twistlock-sluitingen niet meer zo vlot werken, kan een beetje kruipolie of WD-40 wonderen doen. Spuit dit echter nooit op het balhoofd! Dit is is enkel bedoeld voor poten die wat stroever sluiten of roteren.

Deze fotografen geven het goede voorbeeld en gebruiken allemaal een driepoot.

f/5.3, 1/125 sec, ISO 200, 230 mm op full frame

Onmisbare tool

Net als een camera en lens, is een driepoot een onmisbare tool voor elke fotograaf. Een statief vertraagt je workflow en doet je nauwkeuriger nadenken over compositie en instellingen. Bovendien hoef je de camera niet meer de hele tijd te ondersteunen en heb je twee handen vrij om instellingen, scherpstelling of filters toe te passen. Hanteer het statief op een goeie manier en zorg ervoor dat het altijd stevig gepositioneerd is. Kies voor het beste statief dat je je kunt veroorloven en draag er goed zorg voor: zo heb je er ongetwijfeld jaren plezier van.